

מדריך לכתיבת חיבור אקדמי במדעי הרוח והאמנויות לפי שיטת ה-MLA

מבוסס על מדריך לכתיבת חיבור אקדמי בחוג לקולנוע וטלוויזיה בעריכת בועז חגין ואיתי חרל"פ, מהדורה שנייה, תשס"ה (בהסתמך על מדריכים קודמים מאת עלינא ברנשטיין, רונית שוורץ ובני בן דוד).
עריכה: ננה אריאל, תשע"ד
מעודכן לתשפ"ד

תוכן עניינים

3	1 מבוא
3	2 הנחיות כלליות
3	2.1 בחירת נושא
3	2.1.1 מגבלות תוכן
4	2.1.2 מגבלות טכניות
4	2.2 מחקר
5	2.3 כתיבת החיבור
6	3 פרטים טכניים
6	3.1 מקוריות
6	3.1.1 העתקה ממקורות
6	3.1.2 עבודה משותפת
7	3.2 מבנה הדף
7	3.2.1 שוליים
7	3.2.2 ריווח
7	3.2.3 מספור עמודים
7	3.2.4 גופן
7	3.4 הגשה
7	3.4.1 הגהה
7	3.4.2 גיבוי
7	3.4.3 הגשה של העבודה
8	4 מבנה החיבור
8	4.1 סוגי חיבורים ומבניהם
8	4.1.1 חיבור קצר
8	4.1.2 עבודה פרו-סמינריונית או סמינריונים
8	4.2 עמוד שער
9	4.3 תוכן עניינים
9	4.4 מבוא וסיכום
10	5 גוף העבודה
10	5.1 סגנון כתיבה
10	5.1.1 שפה
10	5.1.2 מילים
10	5.1.3 משפט
10	5.1.4 סימני פיסוק
11	5.1.5 הריווח בין סימני הפיסוק
12	5.1.6 פסקה
12	5.2 ציטוטים ופרפרזות
12	5.2.1 פלגיאט
12	5.2.2 פרפרזה
13	5.2.3 ציטוט קצר
13	5.2.4 ציטוט ארוך

14	5.2.5	הדגשות בתוך ציטוט
14	5.2.6	תוספות לציטוט
14	5.2.7	השמטות
14	5.3	הפניות
14	5.3.1	שיטת ההפניה – בסוגריים או בהערת שוליים
15	5.3.2	הפניות שבהן לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותב/ת
16	5.3.3	הפניות שבהן לא ניתן או לא מספיק לציין טווח עמודים
16	5.3.4	הפניות חוזרות
16	5.3.5	הפניות להפניות
16	5.4	הערות שוליים והערות סיום
17	5.5	שמות וכותרות
17	5.5.1	שמות אנשים
17	5.5.2	כותרות יצירות
18	5.5.3	כותרות באנגלית
18	5.5.4	כותרות יצירות שלמות
18	5.5.5	כותרות יצירות שהן חלק מיצירה שלמה
19	6	מקורות
19	6.1	מבנה רשימת מקורות
19	6.2	כתיבת ביבליוגרפיה
19	6.2.1	ספר שלם
20	6.2.2	מאמר או פרק מתוך ספר
21	6.2.3	מאמר מתוך כתב עת
21	6.2.4	כתבה מתוך עיתון או מגזין
22	6.2.5	אתר אינטרנט
23	6.2.6	דוגמה לרשימת מקורות
23	7	ביבליוגרפיה

1 מבוא

במהלך לימודיכם תדרשו להגיש עבודות אקדמיות. העבודות עשויות להיות בהיקף קצר עבור קורסים בשנה הראשונה או בהיקף רחב יותר במקרה של עבודה סמינריונית. לעיתים אף תתקלו במונח הגרמני המפחיד "רֶפֶרְט" אך הכוונה היא בסך הכול לחיבור (לעיתים תתבקשו להציג אותו בפרזנטציה בעל פה). מטרת דפים אלה לסייע לכם לכתוב עבודות עיוניות בפורמט הנהוג במדעי הרוח והאמנויות, המבוסס על כללי ה-MLA (Modern Language Association), כפי שנוסחו על ידי ג'וזף גיבלדי (Joseph Gibaldi). תוצג גם שיטת הפניה נוספת המבוססת על מדריך שיקגו. המדריך מיועד לסטודנטים וסטודנטיות בעלי ידע וניסיון שונים. אם זו הפעם הראשונה שבה אתם כותבים במסגרת האקדמיה כדאי לעיין בכל המדריך. אם, לעומת זאת, התנסיתם כבר בכתיבת עבודות וביישום הכללים, תוכלו להיעזר בסעיפים נקודתיים כדי להיזכר בפרטים. סביר להניח שתתקלו בכתבי עת ובספרים שמותאמים לפורמטים אחרים. כמו כן, קיים סיכוי רב שמרצים יציגו בפניכם סילבוסים וביבליוגרפיות בהם נוהג הכתיבה הוא שונה. הבנת עקרונות ה-MLA תסייע לכם להתמצא במהירות גם בפורמטים אחרים ובכל מקרה מומלץ להתעדכן דרך כל מרצה לגבי דרישותיו והעדפותיו בהגשת עבודות. הכתיבה לפי כללים היא חשובה ומשמעותית, על אף שהם ברובם טכניים. חישוב עליהם כעל שפה רשמית משותפת שתאפשר לכם להציג את החיבור לקוראים באופן הבהיר, הנגיש, המקצועי והמהימן ביותר. לצד זה, הדבר החשוב ביותר הוא האחידות. גם אם תחרגו מהכללים המדוקדקים המוצגים כאן, העיקר הוא שתעשו זאת באופן עקבי לאורך כל החיבור.

2 הנחיות כלליות

סעיף זה מתאר באופן כללי את מהלך הכתיבה של חיבור אקדמי. חוקרים שונים פועלים באופן שונה – יש הבונים מתווה ברור מראש ומנסחים את החיבור הסופי על פיו ויש המצליחים לנסח את ראשי הפרקים רק תוך כדי כתיבה ומשנים את מתווה החיבור על ידי שכתובים רבים וחוזרים אחר כך. עם הזמן גם אתם תאמצו הרגלים הנוחים לכם, או תלחמו לשנות הרגלים המזיקים לכם. שלבי העבודה המתוארים כאן הם רק הצעה שתוכל לסייע לכם בכתיבה.

2.1 בחירת נושא

2.1.1 מגבלות תוכן

החיבור האקדמי מאפשר לכם יצירתיות רבה בבחירת נושא המחקר הספציפי, בהעלאת רעיונות חדשים, במציאת טיעונים מקוריים, קישורים חדשים וביקורת עצמאית על מה שכבר נכתב באותו נושא. סביר להניח שהנושא, לפחות באופן כללי, מוכתב לכם על ידי המרצה בקורס, אולם גם כאשר נקבע עבורכם הנושא, ברוב המקרים אתם עדיין חופשיים למצוא היבטים משלכם ולבחון מקרה מבחן לבחירתכם. חשוב לבחור נושא שיעניין אתכם, בפרט בעבודות ארוכות אשר דורשות קריאה רבה ומלאכת כתיבה ממושכת. לעיתים בחירה של נושא שאתם נלהבים ממנו היא המפתח לעבודה מוצלחת.

2.1.2 מגבלות טכניות

מעבר לעניין האישי יש להביא בחשבון גם מגבלות טכניות שונות בבחירת הנושא. יש לוודא שהנושא מתאים לאורך העבודה הדרוש ולזמן שביכולתכם להקדיש לעבודה עד למועד הגשתה. יש לצמצם או להרחיב ולחדד את הנושא כך שניתן יהיה למצותו במסגרת העבודה. מגבלה טכנית נוספת היא נגישות. יש לוודא שביכולתכם למצוא את החומר הרלוונטי במסגרת הזמן שעומד לרשותכם ושיכולתכם להגיע למאמרים ולספרים בשפה שבה אתם בקיאים. ייתכן שתגלו שהנושא אותו בחרתם כבר נחקר באופן נרחב מאוד ושנושא אחר יאפשר לכם להציע רעיונות והיבטים מקוריים משלכם בקלות רבה יותר. אל תהססו לשנות את הנושא תוך כדי המחקר הראשוני ולהתייעץ עם המרצה אם לא ברורים לכם דרישות העבודה והיקף הנושא שמעניין אתכם.

2.2 מחקר

סביר להניח שבמהלך הלימודים בתיכון הזדמן לכם לכתוב עבודות בהן הבעתם את דעתכם בנושאים שונים, כגון מעלותיה או חסרונותיה של התלבושת האחידה. החיבור האקדמי שונה מכתובה עיונית אחרת בכך שמעבר להתייחסות לתופעה שבה אתם דנים, כמו טקסט, יצירת אמנות, אירוע וכו', הוא נסמך גם על מקורות אקדמיים: מאמרים או ספרים שנכתבו בנושא. התופעה שאתם בוחנים (כשמדובר בטקסט) נקראת "מקור ראשוני", והמקורות הנלווים שהתייחסו בעצמם לתופעה זו, או כאלה שאתם משתמשים בהם כדי לנתח את התופעה נקראים "מקורות משניים" או "ספרות משנית". כתיבת דעתכם מבלי להתייחס לכתובה עיונית נוספת או למסגרת תיאורטית ברורה זוכה לכינוי הגנאי "אימפרסיוניסטית" (התרשמותית), כלומר כזו שלא נשענת על סימוכין, והיא איננה מקובלת בחיבורים אקדמיים. כמו כן, ציון עובדות שאתם תופסים כמוכרות וידועות או תיאור תהליכים היסטוריים או ביוגרפיים ללא הפנייה למקורות מידע, יוצרים תחושה של כתיבה לא רצינית ולא אמינה. יחד עם זאת, המטרה בחיבור אקדמי אף איננה סיכום מחקרים של כותבים אחרים. הדרישה בחיבור האקדמי היא לנתח תופעות ולהציע רעיונות מקוריים משלכם תוך היעזרות בעבודה קודמת שכבר נעשתה. כדי להיות מסוגלים להציע רעיון מקורי או עמדה חדשה וכדי להיות ביקורתיים כלפי רעיונות קודמים, יש להכיר טקסטים קודמים. בכל קורס למרצה יש דרישות מסוימות לגבי מספר המקורות שחובה להשתמש בהם בעבודה, וברוב המקרים לא מזיק להשתמש במקורות נוספים, מעבר לכמות שהמרצים מחייבים.

את המאמרים והספרים תוכלו למצוא על ידי חיפוש בספרייה ובמאגרי המידע שהגישה אליהם היא דרך אתר הספרייה. לשם הכרת אמצעי החיפוש הקיימים בספרייה יש לעבור הדרכה ביבליוגרפית ובמידת הצורך להיעזר בשירות הביבליוגרפי בכדי לאתר את מאגרי המידע ומנועי החיפוש המתאימים ביותר לצרכים שלכם. לעיתים תגלו שחלק מהספרים או כתבי העת הדרושים לכם אינם נמצאים בספרייה המרכזית באוניברסיטה, המשמשת את הפקולטות לאמנויות ולמדעי הרוח. מומלץ לחפש פריטים גם בספריות אחרות בקמפוס ובמידת הצורך ניתן לעשות השאלה בין-ספרייתית מספריות של אוניברסיטאות אחרות בישראל ובעולם. דרך טובה למצוא מקורות עדכניים בנושא שלכם היא לא דרך חיפוש 'עיוור' בספרייה אלא דרך ביבליוגרפיה קיימת שתוכלו

למצוא בסילבוס הקורס, או במקור העדכני ביותר שאתם מוצאים בנושא. כדאי להתחיל איתו ודרכו לגשת למקורות קודמים.

לא כל מקור מוכר כמקור אקדמי וכן, למרבה הצער, לא כל מה שמודפס בספרים ובכתבי עת או מופיע באינטרנט בהכרח מהימן. נסו להעריך עד כמה המקור שאותו אתם בוחנים מעודכן ואמין: מתי הוא פורסם, האם הוא מפנה למאמרים ולספרים חדשים בנושא, האם הוא זוכה להתייחסות על ידי חוקרים אחרים ולהערכה חיובית בביקורות ספרים בכתבי עת בתחום, ובעיקר – האם הוא מעלה טיעונים הגיוניים ומשכנעים. באופן כללי, אפשר לסמוך יותר על ספרים שיצאו בהוצאה אוניברסיטאית מוכרת ועל כתבי עת שמאמריהם נשפטו על ידי מומחים ומציינים במפורש שהנם: "peer reviewed". מקורות מקוונים כמו וויקיפדיה יכולים להיות נקודת פתיחה טובה להתמצאות ביבליוגרפית ראשונית, אבל אלה לא נחשבים מקורות אקדמיים ובמקרים רבים אלה מקורות לא מהימנים שעלולים להטעות אתכם.

רמת היסוד של קריאת מאמר היא הבנת מהלך הטיעון שלו. בבסיס רוב המאמרים עומדת טענה מרכזית אחת ומהלך טיעון שמבסס אותה. נסו לזהות את הטענה ואת חלקי מהלך הטיעון של המאמר באמצעות סימון נקודות חשובות בטקסט ו/או סיכום של רעיונות מרכזיים. מעבר להבנת הנקרא, בקריאה ביקורתית מעמיקה של מאמר יש לקחת בחשבון גורמים רבים: ההקשר שבו הוא נכתב, הנחות היסוד הגלויות והסמויות שלו, השפה והסגנון שבהם הוא כתוב, ההתייחסות שלו לטקסטים אחרים ועוד. זוהי מיומנות נרכשת, וככל שתתקלו בטקסטים רבים יותר בתחום מסוים תצליחו לקרוא קריאה עשירה יותר.

תוך כדי קריאת החומר מומלץ לנהל רישום. יש לוודא שאתם אוספים את כל המידע הדרוש בכדי להתייחס למקור בעבודה בהפניות וביבליוגרפיה. ציינו בפניכם באילו עמודים אתם משתמשים עבור ציטוטים וכתבו את פרטיו של המקור הדרושים לצורך רישום מלא ברשימת המקורות. אם אתם מצלמים מתוך ספר, יש לצלם גם את עמוד השער ואת העמוד שאחריו, כך שיהיה בידיכם כל המידע הדרוש לכתובת ביבליוגרפיה תקנית (שם הוצאה, עיר הוצאה, שנת הוצאה וכו' – ראו הסעיף הרלוונטי במדריך).

2.3 כתיבת החיבור

לאחר קריאה ראשונית של טקסטים בנושא שבחרתם, אספו את רשימותיכם ונסו לנסח שאלת מחקר (והשערה לגבי התשובה) או, במידת האפשר – נסחו טענה מרכזית. השאלה או הטענה עשויות לגעת ישירות בתופעה הנבחנת, ו/או לעמוד ביחס מסוים (של עימות או של המשכיות) לטענות קודמות שנטענו לגבי התופעה, לפי מה שקראתם. טענות אקדמיות במדעי הרוח והאמנויות יכולות להיכתב מאינספור פרספקטיבות שלא ניתן לסקור כאן כמובן ולכל תחום יש נורמות משלו. הדרך הטובה ביותר להבין מה יכול להיות קביל כטענה בתחום שלכם ובנושא שבחרתם, היא לזהות טענות רווחות בטקסטים שכבר קראתם.

הן בחיבור קצר והן בחיבור ארוך, הטענה תתפרק לחלקים – טענות משנה. בחיבור ארוך, טענות המשנה הראשיות ייצגו בסופו של דבר את ראשי הפרקים. גם בחיבור קצר יש ראשי פרקים, אבל אלה מוטמעים במהלך

החיבור ללא כותרות שקוטעות אותו. קיימים עקרונות לוגיים נפוצים לארגון הטענות לכדי מהלך. הנה כמה מהם:

סדר כרונולוגי (ניתוח התפתחות של תופעה מסוימת לאורך הזמן).

סיבה ותוצאה (יחסי השפעה של תופעה מסוימת על תופעה אחרת).

השוואה (דמיון ושוני בין תופעות שונות).

מעבר לוגי דדוקטיבי – מן הכלל אל הפרט (הכללה לגבי תופעה מסוימת מאפשרת לבחון תופעות פרטניות).

מעבר לוגי אינדוקטיבי – מן הפרט אל הכלל (מקרה מבחן ספציפי מוביל למסקנות לגבי תופעה רחבה יותר).

מומלץ להשקיע זמן ומחשבה בבנייה של מתווה לעבודה, אשר ישתלם בכתיבה הסופית. אל תהססו לחזור ולשנות את מבנה ראשי הפרקים תוך כדי העבודה אם אתם מוצאים בכך צורך.

במהלך הלימודים תתקלו בסוגים שונים של כתיבה אקדמית. כותבים מסוימים נוהגים לכתוב באופן סדור שחושף בבירור את הלוגיקה של החיבור, ואילו אחרים כותבים באופן שמתנגד לסדירות הזו ומציע אלטרנטיבה חופשית ודינמית יותר. במהלך הזמן יתכן שתאמצו לעצמכם סגנון כתיבה ייחודי, אולם לפחות בנקודת ההתחלה רצוי להימנע ככל האפשר מניסוחים מפותלים ועמומים ולנסח את החיבור בשפה פשוטה, במשפטים בהירים ובקישורים לוגיים ברורים.

3 פרטים טכניים

3.1 מקוריות

3.1.1 העתקה ממקורות

העבודה המוגשת חייבת להיכתב באופן עצמאי על ידי מי שרשום כמגיש של העבודה. מותר ואף הכרחי להשתמש בספרים, מאמרים ואתרי אינטרנט בנושא אך במקרה זה יש להפנות אליהם במפורש בגוף העבודה באמצעות ציטוטים ופרפרזות ולצייןם בביבליוגרפיה. העתקה של רעיונות או ניסוחים מבלי לציין זאת באופן תקני אסורה – היא נקראת "פלגיאט". יש לציין בביבליוגרפיה כל שימוש שנעשה במקורות. בהתאם, אין לציין בביבליוגרפיה מקור שלא נעשה בו שימוש בעבודה.

3.1.2 עבודה משותפת

כתיבה והגשה של עבודות אקדמיות נעשית באופן יחידני, אלא אם נאמר במפורש שמותר להגיש עבודות זוגיות או קבוצתיות. במקרה זה על העבודה להתחלק באופן שוויוני בין הרשומים כמגישיה.

3.2 מבנה הדף

3.2.1 שוליים

יש להשאיר שוליים של 2.5 סנטימטרים לפחות בחלק העליון של הדף, בחלקו התחתון ומשני צדדיו. רצוי ליישר את הטקסט בשני הצדדים.

3.2.2 ריווח

עבודה אקדמית תודפס בריווח 1.5 או כפול, על פי דרישת המרצה.

3.2.3 מספור עמודים

יש למספר את כל עמודי העבודה למעט עמוד השער. העמוד מיד אחרי עמוד השער ייחשב לעמוד מספר 1. מומלץ שהמספור יעשה בפינה השמאלית העליונה או התחתונה של כל עמוד. אין צורך לכתוב את המילה "עמוד" או כל סימן אחר ליד המספר אשר מציין את העמוד. לצד מספר העמוד אפשר לכתוב את שם המשפחה של מגיש/ת העבודה בכדי לאפשר זיהוי של דפים בודדים. יש להוסיף את המספור ואת הכותרת העליונה באופן אוטומטי.

3.2.4 גופן

עבודות יוגשו מודפסות בגופן קריא (למשל Arial, David או Times New Roman) ובגודל סביר (12 לטקסט ו-11 או 10 להערות שוליים).

3.4 הגשה

3.4.1 הגהה

כדאי לקרוא עותק מודפס של העבודה לפני הגשתה ולוודא שלא נפלו בה טעויות. אם יש אפשרות כדאי לתת לעין נוספת לבחון את העבודה. לאחר התיקונים יש להדפיס עותק סופי נקי משגיאות.

3.4.2 גיבוי

באחריות התלמידים לשמור עותק של העבודה. יש לשמור גיבוי ואף רצוי לשמור מספר גיבויים של הקובץ הסופי. מומלץ מאוד לגבות את הקובץ גם במהלך העבודה ולא רק את העותק הסופי.

3.4.3 הגשה של העבודה

בידקו מהן הנחיות ההגשה המדויקות בכל מקרה לפני שתגישו.

4 מבנה החיבור

4.1 סוגי חיבורים ומבניהם

החיבורים שתדרשו להגיש שונים במבנה ובהיקף שלהם. בשנות הלימודים הראשונות בדרך כלל תדרשו להגיש חיבורים קצרים של בין עמוד לעשרה עמודים, ובשנים המתקדמות תדרשו להגיש סמינריונים שהיקפם מעל 15 עמודים. עליכם להתעדכן תמיד בדרישות המרצה.

4.1.1 חיבור קצר

מבנה:

1. עמוד שער
2. גוף החיבור הכולל פסקת מבוא, פיתוח מהלך הטיעון ופסקת סיום, ללא ראשי פרקים.
3. רשימת מקורות

4.1.2 עבודה סמינריונית

מבנה:

1. עמוד שער
 2. תוכן עניינים
 3. מבוא
 4. פרקי העבודה
 5. סיכום
 6. רשימת מקורות
- בסיום העבודה ניתן להוסיף נספח או נספחים שיכילו תמונות וטקסטים נלווים. בדרך כלל תמונות ישולבו בנספחים ולא בגוף העבודה.

4.2 עמוד שער

כל עבודה עיונית תכלול בתחילתה עמוד שער (עמוד זה לא ימוספר ולא ייחשב במספור. העמוד שאחריו ייחשב לעמוד הראשון). עמוד השער יכלול את המידע הבא, ממורכז: שם האוניברסיטה, הפקולטה והחוג; שם החיבור; שם הקורס, המרצה, התלמיד ומספר הזהות שלו; תאריך הגשה (ולא תאריך כתיבת החיבור).

דוגמה:

אוניברסיטת תל אביב
 הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין
 החוג לספרות

יוסף חיים ברנר כגיבור תרבות

שם הקורס : ספרות העלייה השנייה
 מרצה : ד"ר יחזקאל חפץ
 מגיש : אובד עצות
 ת.ז 11091881
 תאריך הגשה : 1 במאי 2024

4.3 תוכן עניינים

הדף השני בחיבור סמינריוני יוקדש לתוכן עניינים וימוספר בתור העמוד הראשון. יש להקפיד על התאמה מוחלטת בין שמות הפרקים בתוכן העניינים לבין שמות הפרקים והסעיפים בגוף העבודה הן מבחינת הניסוח והן מבחינת הסדר.

4.4 מבוא וסיכום

בחיבור קצר המבוא והסיכום יוטמעו בעבודה ובעבודה ארוכה יותר יוקדש לכל אחד מהם סעיף נפרד. במסגרת המבוא יוצגו ברמת הכללה גבוהה נושא החיבור והטענות העיקריות ויוצגו השערות לגבי המסקנות העולות ממנו. כמו כן, יוצגו במבוא מונחי יסוד המשמשים לחיבור והרקע התיאורטי עליו הוא מתבסס. ניתן לנסח את המבוא ברמות שונות של הכללה. רצוי להימנע מחשיפת כל המידע במבוא כדי שהעבודה לא תצטייר כחזרה על דברים שכבר נאמרו ומצד שני, לא רצוי לנסח אותו באופן חידתי ועמום שלא ייתן רקע מספק לעבודה. בסיכום יש לחזור בקצרה ובבהירות על החוטים המרכזיים של הדיון בהקשר המסקנות המסכמות. מה שהוצג במבוא כהיפותזה או כאפשרות תיאורטית יתואר בסיכום כטענה שהוכחה באופן מלא או חלקי. לעיתים יש מקום להציג שאלות נוספות למחקר עתידי.

5 גוף העבודה

5.1 סגנון כתיבה

5.1.1 שפה

שפת החיבור האקדמי שונה משפת הדיבור – היא צריכה להיות שפה תקנית, נטולת שגיאות. אין הדבר אומר שהחיבור צריך להיכתב במשלב לשוני גבוה במיוחד או בלשון מליצית. השתמשו בלשון שלכם ובמילים המוכרות לכם, וודאו שהמשפטים מנוסחים בבהירות ובנויים באופן תקני. הקפידו על האחידות הלשונית: שילוב בין לשון מוגבהת לבין לשון לא תקנית יוצר רושם של כתיבה חובבנית במיוחד.

במרבית החוגים באוניברסיטת תל אביב יש להגיש עבודות בעברית. תוכלו לפנות למרצה ולבחון אפשרות להגיש עבודה כתובה בשפה אחרת. באופן כללי אין לתרגם ציטוטים: אם קראתם מאמר באנגלית יש לצטט באנגלית, אם קראתם מאמר בעברית או מאמר שתורגם באופן רשמי לעברית יש לצטט בעברית וכן הלאה. אם לא ברור לכם אם השפה אותה אתם מצטטים מוכרת לבודק העבודה יש להתייעץ עם המרצה, אשר עשוי להורות לכם לתרגם את הציטוטים. לאחר תרגום של ציטוט יש להוסיף בסוגריים את ההערה "תרגום שלי". בכל מקרה אין לתרגם ציטוטים מאנגלית. אם ציטוט בשפה זרה מפריע לכם לרצף הכתיבה, כתבו פרפרזה לדברים (ראו סעיף 5.2.2).

5.1.2 מילים

יחידת המשמעות הבסיסית בחיבור האקדמי היא המילה. יש להקפיד על איות אחיד ותקני של המילים לכל אורך החיבור, למעט בתוך ציטוטים אשר בהם יש להעתיק במדויק את האיות המקורי. אם למשל החלטתם לכתוב "תל-אביב" עם מקף, יש להקפיד לעשות זאת לכל אורך העבודה ולא לשנות ל"תל אביב" בחלק מהמקרים. הקפידו גם על אחידות בבחירה באיות חסר או מלא של מילים. אם אתם מצטטים שפות זרות או כאשר אתם מציינים שמות בשפת המקור, יש להקפיד לכתוב את כל הסימנים הייחודיים לאותה שפה. דוגמאות: Doppelgänger, des frères Lumière, Jean-François Lyotard (ראו בסעיף 5.5 על כללי כיתוב השמות).

5.1.3 משפט

רצוי להימנע ממשפטים קצרים מדי שעשויים ליצור רושם של לשון דלה ומצד שני, אין כל צורך להרכיב משפטים ארוכים מאוד. משפט העולה על שלוש שורות עשוי להיות מסורבל ויש לשקול לפצל אותו לשני משפטים או יותר. פסקאות המורכבות ממשפט אחד ארוך קשות לקריאה ומצביעות לעיתים קרובות על טיעון בעייתי.

5.1.4 סימני פיסוק

רוב המשפטים בעבודה (משפטי חיווי) יסתיימו בנקודה אם כי לעיתים ניתן להשתמש במפסיק אחר, כמו נקודה-פסיק (;). משפטי שאלה יסתיימו בסימן שאלה, ללא נקודה אחריו. לא נהוג להשתמש בסימני קריאה או בשלוש נקודות בחיבור עיוני אקדמי, אלא במסגרת ציטוט. מראה מקום או מאמר מוסגר בעל קשר רופף למשפט

העיקרי יובא בסוגריים, אשר בדרך כלל יהיו סוגריים עגולים. אם נדרשים סוגריים פנימיים בתוך סוגריים יהיו אלה סוגריים מרובעים (ההיפך מהנהוג במתמטיקה).

5.1.5 הריווח בין סימני הפיסוק

יש להקפיד על שימוש נכון בריווח לפי הכללים הבאים:

1. אחרי רוב סימני הפיסוק (ביניהם נקודה, פסיק, נקודה-פסיק, נקודתיים) יבוא תו רווח. אין להוסיף תו רווח לפני סימני פיסוק אלה.
 2. לפני פתיחת סוגריים ופתיחת מירכאות יבוא תו רווח, אך לא אחריהן.
 3. כאשר יש לפחות שני סימני פיסוק רצופים שאחריהם אמור לבוא רווח (כמו נקודה אחרי סגור סוגריים), יש לכתוב רק רווח אחד אחרי סימן הפיסוק האחרון.
 4. בדומה, כאשר יש לפחות שני סימני פיסוק רצופים שלפניהם אמור לבוא רווח (כמו פתיחת מירכאות מיד אחרי פתיחת סוגריים) יש לכתוב רק רווח אחד לפני סימן הפיסוק הראשון.
 5. כאשר מונים מספר פריטים ברשימה אין פסיק לפני ו' החיבור בפריט האחרון.
 6. יש להבחין בין מקף לבין קו מפריד. מקף יופיע בדרך כלל במקרה של צירופים שמחברים בין מילים (תל-אביב) ואין רווח בכלל בינו לבין המילים שהוא מחבר ביניהם (זכרו – מטרתו לחבר, לא להפריד). מקף תקין בעברית ממוקם בסמוך לחלק העליון של המילה (כך תמצאו אותו בספרים), אבל נהוג להקל בכלל זה בפרסומים לא רשמיים ולקבל מקף כפי שהוא ניתן אוטומטית ברוב מעבדי התמלילים. קו מפריד, לעומת זאת, מפריד בין שני חלקי משפט. הוא מופיע בדרך כלל כאשר מורגש צורך להפריד, למשל, בין קביעה להסבר, בין משפט עיקר להסגר ועוד. לעיתים קרובות יופיעו שני קווים מפרידים שיתחמו הסגר. למשל: "[...] עד להתפשטות הצילום לא היה הדיוקן – בציור, רישום או מיניאטורה – נפוץ ביותר, ובעצם נועד להצהיר על מעמד חברתי או כלכלי" (בארת 17). לעומת המקף, הקו המפריד הוא קו אופקי ארוך יותר (פי שניים) ויש רווח משני הצדדים בינו לבין המילים שלצידו. ברוב מעבדי התמלילים הוא יתקבל אוטומטית בהקלדת מקף עם רווחים משני צידיו.
- להלן השיר "רעמים וברקים" (יהונתן גפן, מתוך הכבש השישה עשר) שהוספו לו סימני פיסוק באופן שגוי:

רעמים וברקים בליל חורף קר, לא נשמעים תמיד אותו הדבר. ברקים ורעמים, רעמים וברקים-
לפעמים קרובים ולפעמים רחוקים. רעמים וברקים בלילות הגשומים. את הברק רואים אבל את
הרעם שומעים. יש רעמים שמאוד מפחידים ויש כאלה שרק קצת: יש רעם חלש, יש רעם בינוני,
ורעם חזק - חזק שלא נעים לשמוע, בעיקר אם אתה לבד. (לעיתים רחוקות אתה פוגש רעם נחמד)

ולהלן הדוגמה המתוקנת:

רעמים וברקים בליל חורף קר, לא נשמעים תמיד אותו הדבר. ברקים ורעמים, רעמים וברקים –
לפעמים קרובים ולפעמים רחוקים. רעמים וברקים בלילות הגשומים. את הברק רואים אבל את
הרעם שומעים. יש רעמים שמאוד מפחידים ויש כאלה שרק קצת: יש רעם חלש, יש רעם בינוני
ורעם חזק-חזק שלא נעים לשמוע, בעיקר אם אתה לבד (לעיתים רחוקות אתה פוגש רעם נחמד).

5.1.6 פסקה

יש לדאוג שהמשפטים בעבודה ירכיבו פיסקאות מובחנות וברורות. פיסקה מתחילה טענה חדשה או עוסקת בעניין חדש שמפתח טענה קודמת. הפיסקה מתחילה בשורה חדשה ובהזחה (tab), **למעט הפיסקה הראשונה** בעבודה או בפרק שלא תתחיל בהזחה. הקפידו לכתוב חיבור ולא אוסף או רשימה. פירוש הדבר שהמשפטים חייבים להיות קשורים זה לזה בתוך הפיסקה. הפיסקאות גם הן חייבות להיות מקושרות זו לזו בקשרים לוגיים ברורים כמו ניגוד, הרחבה ופירוט, באמצעות מילות קישור או ביטויי קישור כמו "לדוגמה", "בנוסף", "בניגוד לכך", "אפשרות אחרת להבין את הטקסט היא" וכו'. אם לא ברור לכם הקשר של משפט מסוים אל כלל הפיסקה, או של פיסקה מסוימת אל כלל הפרק, או של הפרק כולו אל הטענה המרכזית של החיבור – הם כנראה לא שייכים לחיבור זה אלא לחיבור אחר ויש להשמיטם. אם יש קשר מעניין אבל עקיף, תוכלו להעביר את המשפט להערת שוליים. רצוי שפסקה לא תהיה קצרה מדי אבל לא ארוכה מדי. בדרך כלל סביר שתהיינה בין שתיים לארבע פסקאות בעמוד.

5.2 ציטוטים ופרפרזות

5.2.1 פלגיאט

חיבור אקדמי אמור להתייחס למחקרים קודמים בנושא בו הוא עוסק. ההתייחסות למקורות הללו צריכה להיות ספציפית – התייחסות לטענות מסוימות מתוך המקור ולא רק התייחסות כללית למקור כולו, אולם כל התייחסות ללא ציון מפורש של המקור היא פלגיאט ("גניבה ספרותית") – העתקה אסורה. התייחסות למקור אפשרית בשלוש דרכים: ציטוט קצר, ציטוט ארוך ופרפרזה (סיכום במילים אחרות). לצד הפרפרזה או הציטוט תבוא הפניה למקור בגוף הטקסט או בהערת שוליים – תלוי בשיטת ההפניה. פרטים מלאים על אודות המקור יופיעו ברשימה הביבליוגרפית בסיום החיבור.

ציטוט הוא העתקה מדויקת של המקור המסומנת במירכאות. אין לשנות איות או סימני פיסוק אלא על פי כללי ההשמטה וההוספה (ראו בסעיפים שלהלן) וזאת תוך ציון הדבר במפורש. יש לוודא שהציטוט, גם כאשר הוא חלקי, מובן באופן נכון ולא מוצא מהקשר.

5.2.2 פרפרזה

שימוש זהיר ומבוקר בציטוטים הוא מומלץ בעבודה אקדמית אולם יש להיזהר משימוש יתר בציטוטים אשר עשוי ליצור רושם שאינכם בעלי חשיבה מקורית או יכולת כתיבה עצמאית. תוכלו להימנע ממצב זה באמצעות פרפרזות. פרפרזה היא ניסוח או סיכום במילים שלכם לטענה שהופיעה במקור. יש ללוות את הטענה בהפניה למקום שממנו נלקחה. אם דבריתם מתייחסים לטענה ספציפית, יש להפנות לעמוד או לטווח העמודים שבהם הופיעה. אם הטענה מתייחסת למאמר או לספר שלם אין צורך לציין עמודים (ראו פירוט לגבי כללי ההפניה בסעיף 5.3).

דוגמה:

פרויד שולל שתי גישות מקובלות בפירוש חלומות: תפיסת החלום כמכלול סמלי הניתן להמרה פרשנית כמקשה אחת (כמו במקרה של יוסף התנ"כי), ותפיסתו כאוסף יציב של קודים הניתנים לפענוח באמצעות מקרא קבוע (96-97).

5.2.3 ציטוט קצר

ציטוט קצר לא עולה על ארבע שורות באורכו. במקרה זה יש לשלבו בתוך רצף העבודה במסגרת הפיסקה, תוך סימונו במירכאות כפולות. אם המשפט המצוטט כולל בעצמו מירכאות כפולות יש להחליפן בגרשיים (ראו דוגמה 3 להלן). מעבר לכך, אין לשנות דבר בציטוט מבלי לציין זאת. שימו לב שהציטוט הקצר משתלב בתוך המשפטים ממש ולא מתווסף סתם ללא קישור (אפילו אם הציטוט הוא באנגלית יש לשלב אותו ברצף המשפט, כמו בדוגמה 2 להלן). לאחר הציטוט יש להוסיף בסוגריים פרטים המפנים למקור ולעמודים ממנו לקוח הציטוט.

דוגמאות:

1. לתפיסתו של קון, משברים הם "[...] תנאי-מוקדם הכרחי לעלייתן של תיאוריות חדשות" (68).
2. שקלובסקי מתנגד להנחה שדימויים ומטאפורות הם מאפיינים מבחינים של השירה. לטענתו, "[...] they do not distinguish properly between the laws of practical language and the laws of poetic language" (19).
3. ברנר מסרב לאמץ עמדה נחרצת באשר לעלייה ארצה. ידידו אשר ביילין "רוצה שברנר יאמר נחרצות: או 'מתחרט אני שנסעתי' או 'כדאי לבוא לכאן'. אלא שברנר מסרב לומר כך או כך" (שפירא 174).

5.2.4 ציטוט ארוך

ציטוט העולה על ארבע שורות יופרד מרצף הטקסט ויופיע כפסקה נפרדת, אשר לפנייה ואחרייה תהיה שורת רווח והיא תהיה מרוחקת מהשוליים (משני הצדדים). הציטוט הארוך יופיע ללא מירכאות כפולות ובסופו תופיע הפניה למקור ולעמוד שממנו נלקח הציטוט.

דוגמה:

ולטר בנימין מתייחס לשינוי באופני הייצור וההפצה של האמנות:

[...] עקב הליכים מעין אלה נפגע גרעין רגיש ביותר של מושא האמנות [...] זוהי האותנטיות שלו. האותנטיות של דבר היא כל מה שהוא עשוי להנחיל כמסורת מרגע היווצרותו, החל מקיומו החומרי וגמור בעדותו ההיסטורית [...]. את מה שאובד כאן נוכל לכלול במושג ההילה [...]. כללית אפשר לנסח זאת כך: טכניקת השעתוק מנתקת את המשועתק מתחום המסורת (בנימין 22).

בעולם כפי שמתארו בנימין אין לאמנות כל יכולת להנציח – היא הרי חסרת מסורת. [וכך ממשיך הלאה טקסט העבודה].

5.2.5 הדגשות בתוך ציטוט

ככלל, אין לשנות דבר בציטוט. אם בציטוט כבר מופיעים סימנים מיוחדים נהוג לציין זאת במפורש בתוך סוגריים לאחר ההפניה (למשל במילים "ההדגשה במקור" או "אותיות מוטות במקור"). ניתן לציין בהערות שוליים שכל ההדגשות במקור אלא אם מצוין אחרת, כדי להימנע מתוספות מסורבלות. אם ברצונכם להדגיש חלק מהציטוט שלא היה מודגש במקור, יש לכתוב לאחר הציטוט בסוגריים "ההדגשה שלי".

דוגמאות:

1. "לא אני מביט בעולם **מבפנים** בעיני שלי, אלא אני מביט בעצמי בעיני העולם, בעיניים זרות" (בחטין 37, ההדגשות במקור).
2. [...] מה שמתדלדל בעידן השעתוק הטכני של יצירת האמנות, הריהו **ההילה שלה**" (בנימין 159, ההדגשה שלי).

5.2.6 תוספות לציטוט

לעיתים יש צורך להוסיף מילה או מספר מילים לציטוט בכדי שישתלב באופן תקני ברצף הטקסט או בכדי להבהיר הפניה שלא מובנת ללא ההקשר. את התוספת יש להקיף בסוגריים מרובעים. אם ברצונכם להדגיש שניסוח מסוים הופיע במקור, למרות, למשל, איות שגוי או טענה בעייתית, וזאת כדי לבדל את עצמכם ככותבים מהשגיאה או מן הטענה הבעייתית, ניתן להוסיף בסוגריים "כך במקור" או "sic" (שפירושו "כך" בלטינית).

דוגמה:

"אף כי לרוב [אודט] לא הרשתה לו [לסוואן] להתלוות אליה למקומות ציבוריים, בטענה שהדבר יעורר שמועות [...] מצא עצמו איתה בכפיפה אחת" (פרוסט 100).

5.2.7 השמטות

מכיוון שציטוט חייב להיות נאמן למקור ולא לשנות את משמעותו, אין להשמיט חלקים ממשפט שלם מבלי לציין זאת על ידי שלוש נקודות בסוגריים מרובעים (ראו הדוגמה למעלה). אם הציטוט הוא של מילים בודדות ומובן מאליו שאינו משפט שלם מתוך המקור, אין צורך לציין את ההשמטה לפני או אחרי, כמו במקרה להלן: בורדייה טוען שאמנים מטפחים את אשליית האוטונומיה של האמנות ואת תפיסת "היוצר שאין לו יוצר" (193).

5.3 הפניות

5.3.1 שיטת ההפניה: בסוגריים או בהערות שוליים

בסיום העבודה תופיע רשימת מקורות שמכילה פרטים מלאים על ספרים, מאמרים, אתרי אינטרנט ויצירות שאליהם התייחסתם. אולם במהלך החיבור עצמו יש ללוות את הציטוטים והפרפרזות בהפניות מקוצרות למקורות. בשיטת ה-MLA ההפניה נעשית בסוגריים בגוף החיבור עצמו. בשיטות אחרות, כמו זו של מדריך שיקגו, ההפניה נעשית בהערות שוליים בתחתית העמוד. ההפניה להערות השוליים היא מספר הממוקם אחרי סימן הפיסוק במשפט (ראו דוגמה בסעיף 5.4).

יש לבחור שיטת הפניה אחת ולדבוק בה לאורך כל החיבור. ההפניה צריכה לאפשר את איתור המקור המדויק בביבליוגרפיה.

בהפניה בסוגריים בדרך כלל מספיק לציין את שם המשפחה של הכותב ואת העמוד או טווח העמודים. מספר העמוד יכול להופיע מיד לאחר שם המשפחה של הכותב, ללא פסיק וללא ציון המילה "עמוד" או "pp". שם המשפחה של הכותב יופיע בדיוק – באותו איות ובאותה שפה – כפי שהוא רשום ברשימה הביבליוגרפית. אם המקור הוא באנגלית, יש לציין את שם הכותב באנגלית. שימו לב: יש לכלול בהפניה בסוגריים רק את המידע ההכרחי. אם ניתן להבין בבירור חלק מהמידע מתוך תוכן החיבור עצמו, אין צורך לחזור עליו בסוגריים. למשל, אם בתחילת המשפט ציינתם שאתם מתייחסים למקור מאת כותב מסוים, אין צורך לכתוב את השם גם בסוגריים בהפניה.

דוגמה להפניה בסוגריים:

בסרטי מלחמה קלאסיים "הקבוצה אמנם נלחמת שכם אל שכם, אך הניצחון בקרב הוא גם ניצחונו של היחיד היוזם [...]'" (גרץ 89).

הפניה בסוגריים ללא שם הכותבת כאשר הוא מופיע במשפט:

לפי גרץ, בסרטי מלחמה קלאסיים "הקבוצה אמנם נלחמת שכם אל שכם, אך הניצחון בקרב הוא גם ניצחונו של היחיד היוזם [...]'" (89).

בהפניה בהערת שוליים, בפעם הראשונה שבה מפנים למקור ההפניה מופיעה במלואה, בתוספת מספר העמוד או טווח העמודים שאתם מפנים אליהם. בהפניות חוזרות לאותו מקור יש לכלול רק את שם המשפחה של הכותב, את המילים הראשונות של שם החיבור, ואת מספר העמוד.

דוגמה להפניה ראשונה למקור:

נורית גרץ, *סיפור מהסרטים: סיפורת ישראלית ועיבודיה לקולנוע*, תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 1993, עמ' 89.

דוגמה להפניה חוזרת:

נורית גרץ, *סיפור מהסרטים*, 50.

5.3.2 הפניות שבהן לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותבים

במקרים הבאים לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותבים:

1. כותבים שונים בעלי שם משפחה זהה: אם ברשימה הביבליוגרפית ישנם מספר כותבים בעלי שם משפחה זהה, יש להוסיף להפניה גם את האות הראשונה של השם הפרטי ואם גם היא זהה אזי את השם המלא.
2. מספר מקורות של כותב אחד: אם אותו כותב או כותבת מופיעים בביבליוגרפיה יותר מפעם אחת יש לציין בהפניה גם את כותרת הטקסט. אם אתם מרבים להפנות למקור זה, ניתן למצוא לו שם מקוצר ולהעיר זאת בהערת שוליים. לדוגמה, אם אתם מתייחסים למספר ספרים מאת פרדריק גיימסון

ומתוכם מתייחסים מספר פעמים לספר "פוסטמודרניזם או ההיגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר", תוכלו להמציא לספר את הקיצור האלגנטי: "פוסטמודרניזם".

3. מקור שלא ידועה זהות כותביו: יש להפנות למקור על פי כותרת הטקסט.

5.3.3 הפניות שבהן לא ניתן או לא מספיק לציין טווח עמודים

במקרים הבאים לא ניתן או לא מספיק לציין מספרי עמודים:

1. מקור ללא עמודים: לעיתים ישנם פרסומים בני עמוד יחיד או ללא מספרי עמודים. במקרה זה כמובן לא ניתן להפנות לעמוד מסוים וניתן להוסיף הערה בסוגריים: "ללא מספרי עמודים".
2. יצירה בעלת מספר כרכים: אם ברצונכם להפנות לכרך מסוים ובתוכו לעמוד מסוים יש לכתוב רק את מספר הכרך ואת מספר העמוד ולהפריד ביניהם באמצעות נקודתיים. למשל: (Bazin 2: 63). אם ברצונכם להתייחס לכרך מסוים במלואו בפרפרזה תוכלו להיעזר במילה "כרך" או "Vol." באנגלית. למשל: (Bazin, Vol. 1).
3. מקורות בעלי חלוקה אחרת: ביצירות קלאסיות ודתיות (כמו התנ"ך) אין לציין עמוד כלל אלא להפנות באופן שבו נהוג בספרות המשנית אותה אתם קוראים, או להפנות באופן עקבי מקובל אחר שתבחרו. למשל: (בראשית ו', ט"ז).

5.3.4 הפניות חוזרות

לעיתים תתקלו במצב שבו אתם מעוניינים להפנות שוב ושוב לאותו מקור. כדי להימנע מחזרה מיותרת, כאשר ההפניה לאותו מקור מופיעה באופן עוקב לאחר ההפניה הקודמת (בין אם בסוגריים ובין אם בהערת שוליים), ניתן להחליף את ההפניה המלאה בקיצור "שם" או בלטינית "ibid" (מן המילה ibidem שפירושה: באותו מקום). אם ההפניה היא לאותו מקור ולאותו עמוד ניתן לכתוב "שם, שם" ואם ההפניה היא לאותו מקור ולעמוד אחר ניתן לכתוב, "שם" ולאחר מכן את מספר העמוד החדש, למשל, "שם, 40".

5.3.5 הפניות להפניות

באופן כללי עליכם לאתר את המקור אותו אתם מצטטים. אם מקור זה אינו נגיש (רק כאשר חוסר הנגישות היא ממשית ואינה נובעת מאזלת יד שלכם להשיג את המקור), תאלצו לעתים להשתמש במקור משני אשר מכיל ציטוט למקור שלכם. במקרה זה יש לציין זאת בהפניה באמצעות ההערה "מצוטט ב" או "מצוטט אצל" או "qtd. in". למשל (Kristeva, qtd. in Friedman 147). ציטוט זה נכתב במקור על ידי קריסטבה אבל צוטט מתוך מאמרה של פרידמן.

5.4 הערות שוליים והערות סיום

על החיבור האקדמי להתפתח באופן קוהרנטי וכל חלק שלו צריך להתקשר לטענה המרכזית. יש להשמיט מהחיבור הסופי כל מה שאינו שייך ועשוי להסיח את דעת הקוראים מהטענה שלכם. עם זאת, לעיתים ברצונכם לספק מידע שאינו משתלב ישירות בטקסט אך בכל זאת רלוונטי או מעשיר את ההקשר. מקומו של מידע כזה בהערת שוליים. ניתן לנצל את הערות השוליים גם להבהרות למיניהן. אם למשל נאלצתם לצטט ממקור משני

(ראו בסעיף הקודם) תוכלו להסביר את הסיבה לכך בהערה. הערות שוליים יופיעו בתחתית העמוד ויופרדו ממנו בקו קצר והערות סיום יופיעו בסוף העבודה. ההפניה להערות השוליים או הערת הסיום תעשה באמצעות מספרים עולים בכתב עילי, המסודרים באופן אוטומטי באמצעות התוכנה. ראו לדוגמה את הערת השוליים המופנית מכאן.¹ כאמור, לפי שיטות הפניה מסוימות הערות השוליים מוקדשות בראש ובראשונה להפניה למקורות (ראו 5.3.1).

5.5 שמות וכותרות

בגוף העבודה יהיה עליכם להזכיר שמות שונים של הוגים, יוצרים וטקסטים בשפות שונות. לשמות יש כללי כיתוב וסימון ייחודיים.

5.5.1 שמות אנשים

בפעם הראשונה בה מוזכר שמו של אדם יש לרשום את השם במלואו בשפת המקור. אם מדובר בשם לועזי ותרצו להמשיך להזכיר את שמו בעברית (לשם הנוחות והרציפות), כתבו אותו באזכור הראשון בעבודה בתעתיק עברי והוסיפו את השם בשפת המקור בסוגריים. בהמשך תוכלו להשתמש בשם בעברית ללא הערה בסוגריים. ברוב המקרים (בעיקר במקרה של הוגים ויוצרים מערביים) ניתן לאזכר בפעמים הבאות רק את שם המשפחה. למשל, תוכלו לציין בפעם הראשונה שאתם מתייחסים לרולאן בארת כך: רולאן בארת (Roland Barthes) ובפעמים הבאות תוכלו להתייחס לשם "בארת" בעברית בלבד. בכל מקרה, בהפניות למקורות יש לכתוב תמיד את השם בשפה ובאופן שהוא מופיע בביבליוגרפיה.

אין להוסיף לשמות תארים כמו "מר", "גברת", "דוקטור", למעט מספר יוצאי דופן:

1. דמויות היסטוריות מסוימות המוכרות עם תואר, למשל "Mme de Staël".
2. יש להתייחס לדמויות בדיוניות כפי שהן מכונות ביצירה, כמו למשל "ד"ר גיקיל".

5.5.2 כותרות יצירות

לעיתים יהיה עליכם להזכיר כותרות של מאמרים או יצירות בגוף העבודה. כותרת של טקסט מורכבת מכותרת ראשית ומכותרת משנה, אם ישנה. ביניהן יפרידו נקודתיים, אלא אם כן הכותרת הראשית כבר מסתיימת בסימן פיסוק אחר כמו סימן שאלה, מקף או סימן קריאה. למשל: *Distinction: A Social Critique of the* *Judgement of Taste*. אם ברצונכם לכתוב שמות של יצירות בעברית או בקיצור יש לציין בסוגריים בפעם הראשונה בה מופיע השם את השם המלא בשפה בה הוא מופיע ברשימת המקורות. למשל: *מלחמת הכוכבים* (*Star Wars*).

¹ הגופן של הערת שוליים יהיה קטן מזה של הטקסט הראשי אבל עדיין סביר לקריאה. טקסט בהערות שוליים באנגלית ייושר לשמאל.

5.5.3 כותרות באנגלית

באנגלית, שמות של יצירות יופיעו באות גדולה בתחילת מילים מסוימות (capitalization). רק האות הראשונה במילה תהיה גדולה ולא כל האותיות במילה. למשל: Pride and Prejudice ולא PRIDE AND PREJUDICE. אולם, שוד ושבר, לא כל המילים בשם זוכות לאות גדולה בתחילתן. המילים שתתחלנה באות גדולה הן:

1. המילה הראשונה
 2. המילה האחרונה
 3. מילים עיקריות, גם כשהן מופיעות אחרי מקף. אילו מילים נחשבות למילים עיקריות?
 - א. שמות עצם (nouns)
 - ב. כינויים (pronouns) כמו That, My, There
 - ג. פעלים (verbs)
 - ד. תואר השם (adjectives) כמו Long, Big, White
 - ה. תואר הפועל (adverbs) כמו Up, Down, Away, Fast
 - ו. מילות זיקה (subordinating conjunctions): After, Although, As If, Because, Before, If, That, Unless, Until, When, Where, While
 - אילו מילים אינן נחשבות למילים עיקריות?
 - א. התוויות (articles): a, an, the
 - ב. מילות יחס (prepositions): against, with, between, in, of, to
 - ג. מילות חיבור (coordinating conjunctions): and, but, for, nor, or, so, yet
- דוגמאות:

The End of History and the Last Man

How to Do Things with Words

5.5.4 כותרות יצירות שלמות

יצירה שלמה היא למשל ספר, מחזה, סרט או כתב עת. בכל הופעה של כותרת היצירה יש צורך להדגיש אותה. יש מספר דרכים להדגשה אבל בכל מקרה, לאחר שבחרתם פורמט הדגשה מסוים יש להקפיד להשתמש בו לכל אורך החיבור. אם השם הוא באותיות לטיניות נהוג להדגישו באחת מהדרכים הבאות: אותיות מוטות (italics), אותיות עבות (bold), או קו תחתון. אם השם הוא באותיות עבריות נהוג להדגישו באחת מהדרכים הבאות: אותיות עבות, קו תחתון או שינוי גופן ביחס לשאר הטקסט בעבודה. בכל מקרה, בחרו בשיטת הדגשה אחת שתדבקו בה לאורך כל העבודה – למשל אותיות מוטות.

5.5.5 כותרות יצירות שהן חלק מיצירה שלמה

כותרת של יצירה שהיא חלק מפרסום גדול יותר כמו מאמר מתוך כתב עת, פרק מתוך ספר, פרק מתוך סדרת טלוויזיה או ערך מתוך אנציקלופדיה יש לכתוב בתוך מירכאות כפולות. פורמט זה נכון הן לכותרות בעברית והן לכותרות באותיות לטיניות.

6 מקורות

בסיום החיבור תופיע רשימת מקורות שתתחיל בעמוד חדש, אשר ימשיך את מספור העמודים של החיבור כולו. כאשר בעבודה מופיעים סרטים נהוג לייחד להם רשימה נפרדת הנקרא פילמוגרפיה.

6.1 מבנה רשימת מקורות

1. בעבודה שכתובה בעברית יש לפתוח את רשימת המקורות בפריטים שנכתבו בעברית (גם המתורגמים שבהם) ואחריהם יופיעו כל הפריטים שנכתבו באותיות לטיניות או אחרות. יש להגדיר את כיוון הפסקה של הפריטים שנכתבו באותיות לטיניות באופן שונה מהפריטים בעברית – משמאל לימין.
2. הפריטים יסודרו בסדר אלפביתי לפי שם המשפחה של המחברים. אם שני שמות משפחה זהים יש לסדר אותם על פי השמות הפרטיים.
3. אם מספר פריטים נכתבו על ידי מחבר אחד יש לסדרם על פי שם הפריט תוך התעלמות מתוויות כמו ה-הידיעה, a, an, the.
4. אם לא ידוע מי הכותב יש למקם את הפריט על פי שמו של הפריט תוך התעלמות מתוויות.
5. כללי כתיבה של שמות יצירות עצמאיות או חלק מיצירה חלים גם כאן (ראו סעיפים 5.5.4 ו-5.5.5).
6. אין צורך למספר את הפריטים בביבליוגרפיה.
7. כל פריט ייכתב בשורה חדשה שתהיה צמודה לשוליים. אם אורך הפריט עולה על שורה אחת, השורה השנייה והשורות שאחריה תורחקנה מהשוליים בסנטימטר אחד נוסף (לשם כך בעיצוב הפסקה יש לבחור בקטגוריה "מיוחד" באופציה "פסקה תלויה" או "hanging"). זה נראה כך:

Butler, Judith. "Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory". In: S. case, ed. *Performing Feminists: Feminist Critical Theory and Theatre*. Baltimore: Johns Hopkins U P, 1990. 82-270.

6.2 כתיבת ביבליוגרפיה

6.2.1 ספר שלם

מבנה כללי:

שם משפחה של המחבר, שם פרטי. **נותרת הספר**. עיר הוצאה: שם הוצאה, שנת הוצאה.

דוגמאות:

כתריאל, תמר. **מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל**. חיפה: אוניברסיטת חיפה, 1999.

Lakoff, George and Mark Johnson. *Metaphors We Live By*. Chicago: U of Chicago P, 1980.

הערות:

1. אם לפריט מספר מחברים יש לציין אותם בסדר שבו הם מופיעים על הכריכה. שמות הכותב השני ואילך ייכתבו ללא היפוך – כלומר שם פרטי ומיד אחריו ללא פסיק שם משפחה. למשל כאשר המחברים הם Gilles Deleuze ו-Felix Guattari יש לכתוב: Deleuze, Gilles and Felix Guattari.
2. במקרה שהספר מתורגם יש להוסיף את שם המתרגם לאחר שם הספר כך: טרנר, ויקטור. **התהליך הטקסי: מבנה ואנטי מבנה**. תרגום: נעם רחמילביץ'. תל אביב: רסלינג, 2009.
3. כותרת הספר תכתב על פי הכללים המפורטים בסעיף 5.5 ובכל מקרה יש להקפיד על אחידות לכל אורך רשימת המקורות.
4. בדרך כלל מידע על הוצאה, עיר הוצאה ושנת הוצאה יימצא על השער או על אחד העמודים הראשונים בספר. לעיתים תמצאו חלק מהמידע בעמודים האחרונים או על הכריכה האחורית של הספר. אם מצוינת רשימת ערים מספיק לציין את עיר ההוצאה הראשונה שמופיעה.
5. אם לא ידועה שנת ההוצאה יש לרשום את שנת שמירת הזכויות (copyright) האחרונה שמופיעה. השנה המצוינת בביבליוגרפיה היא בכל מקרה שנת הוצאת המהדורה שבידיכם ולא שנת הפרסום במקור, אם היא שונה משנת המהדורה. ניתן להוסיף אחרי כותרת המקור את שנת הפרסום המקורית בסוגריים. ניתן להוסיף את מספר המהדורה לאחר שם הספר כך: Bordwell, David and Kristin Thompson. *Film Art*. 5th edition. New York: McGraw Hill, 1997.
6. רצוי לקצר את שם ההוצאה:
 - א. להשמיט תוויות a, an, the
 - ב. להשמיט קיצורים עסקיים כמו בע"מ, Co., Inc., Ltd
 - ג. להשמיט מילים המציינות שמדובר בהוצאה כמו "הוצאת", "House", "Publishers", אלא אם מדובר בהוצאה אוניברסיטאית.
 - ד. קיצור המילה "University" לאות U ו-Press לאות P. לדוגמה: "U of California P" או "Oxford U P".

6.2.2 מאמר או פרק מתוך ספר

מבנה כללי:

שם משפחה של המחבר, שם פרטי. "שם הפרק/המאמר". *כותרת הספר*. העורך/ים אם יש. עיר הוצאה: שם הוצאה, שנת הוצאה. עמודים.

דוגמאות:

הולצמן, אבנר. "תרבות נולדת: הספרות העברית ופולמוס התרבות בתנועה הציונית בראשיתה". **עידן הציונות**. עורכים: אניטה שפירא, יהודה ריינהרץ, יעקב הריס. ירושלים: מרכז זלמן שזר, 2000. 166-145.

Labov, William. "The Study of Language in its Social Context". *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: U of Pennsylvania P, 1972. 183-259.

הערות:

לעיתים אינכם מתייחסים לספר שלם אלא רק לחלק מתוכו – מאמר של כותב מסוים באסופה, פרק מתוך ספר של כותב יחיד וכו'. במקרה זה יהיה עליכם להוסיף פרטים:

1. לאחר שם המחבר ולפני שם הספר עליכם לציין את שם המאמר במירכאות כפולות ואת שם מתרגם מאמר זה אם הוא שונה ממתרגם שאר הספר.
2. בסוף פרטי הספר יש לכתוב את העמוד או את טווח העמודים בהם מופיע המאמר או הפרק שאליו אתם מתייחסים. יש לכתוב את **מלוא הטווח של הפרק** ולא רק את העמודים אליהם הפנתם בציטוטים ופרפרזות במהלך החיבור.

6.2.3 מאמר מתוך כתב עתמבנה כללי:

שם משפחה של המחבר, שם פרטי. "שם המאמר". *שם כתב העת* מס' כרך (שנה): טווח עמודים.

דוגמאות:

רנן, יעל. "לשמוע את רחש הגלים: ה'הזרה' – החייאתה של קליטת המציאות ביצירה הספרותית". **סימן**

קריאה 2 (1973): 361-343.

Millar, Michelle. "Alice Guy: A Life in Motion." *French Cultural Studies* 7 (1996): 229-245

הערות:

הכללים לכתוב מאמר מתוך כתב עת דומים מאוד לכללים של כיתוב מאמר או פרק מספר, אם כי לא כל הנתונים זהים:

1. בדרך כלל כתבי עת אקדמיים ממוספרים לפי כרכים ולפי מספר גיליון. מספר הכרך (volume) משתנה מדי שנה ומספר הגיליון (issue) בתוך אותה שנה. למשל 3 issue 19, vol. מציינ את הגיליון השלישי בכרך ה-19. מספור העמודים ממשיך ברצף בין גיליון לגיליון באותו כרך ועל כן ברשימת המקורות מספיק לציין את מספר הכרך ולא חובה להוסיף את מספר הגיליון.
2. בכתבי עת מסוימים יש רק מספר גיליון ובמקרה זה מספיק לציין רק אותו כאילו היה מספר כרך.
3. רק במקרה שכתב העת אינו כולל מספור עמודים רציף בין גיליונות באותו כרך יש צורך לציין גם כרך וגם גיליון. במקרה זה יש להפריד ביניהם בנקודה. לדוגמה:

Hallin, Daniel C. "Sound Bite News: Television Coverage of Elections, 1968-1988". *Journal of Communication* 42.2 (1992): 5-24.

6.2.4 כתבה מתוך עיתון או מגזיןמבנה כללי:

שם משפחה של המחבר, שם פרטי. "שם המאמר". **שם העיתון** תאריך, שם המוסף: טווח עמודים.

דוגמה:

קשוע, סייד. "על מה בכה הרב עובדיה". **הארץ** 11 אוקטובר 2013, מוסף הארץ: 18.

הערות:

1. כתבה בעיתון איננה נחשבת מקור אקדמי אך עדיין יכולה להוות מקור מידע רלוונטי לעבודה.
2. אם אתם מציינים כתבה או ביקורת מתוך עיתון או מגזין שאינו כתב עת אקדמי אין לציין מספר כרך או גיליון אלא את התאריך. אם העיתון מחולק לחלקים, הדבר בדרך כלל ישתמע ממספרי העמודים. למשל עמוד ג 4 יציין את העמוד הרביעי בחלק השלישי של העיתון באותו יום. אם העיתון מחולק לחלקים מבלי שהדבר יבוא לידי ביטוי במספור, יש לציין את החלק לאחר התאריך. אם לחלק אין שם אלא רק מספר, יש להוסיף לפני כן את המילה "חלק" או "sec".
3. לעיתים כתבות בעיתונים נמשכות על פני מספר עמודים שאינם ברצף, דבר המקשה על רישום טווח העמודים. במקרה זה תוכלו לציין רק את העמוד הראשון ולאחריו "+" . למשל "ג4+" מציין כתבה שמתחילה בעמוד הרביעי של חלק ג וממשיכה בעמוד אחר שאינו העמוד החמישי של אותו חלק.

6.2.5 אתר אינטרנט

אם ברצונכם לשלב אתר אינטרנט שלם (ולא פריט מסוים) בתוך הביבליוגרפיה יש לכלול את הפרטים הבאים, אם ניתן לאתרם:

1. שם הפרויקט או מאגר המידע
2. שם העורכת: יצוין על ידי Ed. ואחריו השם
3. מספר גרסה אם ישנה, תאריך עדכון אחרון, מוסד אחראי/מממן.
4. כתובת האתר, מוקפת בסוגריים משולשים: < >.
5. במקרה של הפניה לאתר בגוף העבודה יש להפנות באמצעות שם הכותב ואם אין כזה, או שההפניה היא לאתר שלם, יש להפנות באמצעות שם האתר.

דוגמאות:**אתר אינטרנט שלם:**

Crime Spree - Quentin Tarantino Fanlisting. Sep 17, 2004. TheFanlistings. <<http://www.too-manic.net/quentin/>>

ספר או מאמר המועלים לאינטרנט:

Austen, Jane. *Pride and Prejudice*. Ed. Henry Churchyard. 1996. 10 Sept. 1998
<<http://www.pemberley.com/janeinfo/prideprej.html>>.

Miles, Adrian. "Singin' in the Rain: A Hypertextual Reading." *Postmodern Culture* 8.2 (1998). 25
June 1998 <<http://jefferson.village.virginia.edu/pmc/issue.198/8.2miles.html>>.

ספר מקוון שנכתב לאינטרנט או פרק מתוכו:

Chandler, Daniel. *Semiotics for Beginners*. 29 Sept. 2004. <<http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/semiotic.html>>

כתבה ממגזין או עיתון שפורסמה באינטרנט:

Ebert, Roger. "Edward Scissorhands". *Chicago Sun-Times*. 28 Sept 2004.

<http://www.suntimes.com/ebert/ebert_reviews/1990/12/582178.html>

6.2.6 דוגמה לרשימת מקורות

לפניכם עמוד ביבליוגרפיה לדוגמה:

ביבליוגרפיה

אלתוסר, לואי. **על האידיאולוגיה**. תרגום: אריאלה אזולאי. תל אביב: רסלינג, 2003.

אנדרסון, בנדיקט. **קהילות מדומיינות**. תרגום: דן דאור. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2000.

אריסטו. **פואטיקה**. תרגום: יואב רינון. ירושלים: מאגנס, תשס"ג.

רנן, יעל. "לשמוע את רחש הגלים: ה'הזרה' – החייאתה של קליטת המציאות ביצירה הספרותית". **סימן**

קריאה 2 (1973): 361-343.

Bourdieu, Pierre. *The Field of Cultural production*. NY: Columbia U P, 1993.

Chandler, Daniel. *Semiotics for Beginners*. 29 Sept. 2004. <<http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/semiotic.html>>

Fukuyama, Francis. *The End of History and the Last Man*. New York: Free Press, 1992.

Gennete, Gerard. *Palimpsests*. Trans: Channa Newman and Cloude Doubinsky. Nebraska: U of Nebraska P, 1997

Habermas, Jürgen. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Trans: Thomas Burger. Cambridge: MIT Press, 1989.

Labov, William. "The Study of Language in its Social Context". *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: U of Pennsylvania P, 1972. 183-259.

Salber, Wilhelm. *Film und Sexualität: Untersuchungen zur Filmpsychologie*. 2. Auflage. Bonn: Bouvier, 1971.

Silverman, Kaja. "The Female Authorial Voice." *Film and Authorship*. Ed. Wexman, Virginia W. New Brunswick: Rutgers U P, 2003. 50-75.

Silverman, Kaja. *The Subject of Semiotics*. New York: Oxford U P, 1983.

7 ביבליוגרפיה

בן-דוד, בני. **מדריך להגשת חיבור אקדמי, תשמ"ט** [תל אביב]: [חוג לקו"ט, אוניברסיטת תל אביב], [1998].

שורץ, רונית. הנחיות לכתיבת עבודה סמינריונית ופרוסמינריונית [תל אביב]: [חוג לקו"ט, אוניברסיטת תל אביב].

Gibaldi, Joseph. *MLA Handbook for Writers of Research Papers*. 5th edition. New York: The Modern Language Association of America, 1999.

The Internet Movie Database. 22 August 2001 <<http://www.imdb.com>>.

"Writing Guides." *Sourasky Central Library*. Tel Aviv University. 22 August 2001

<[http://www.tau.ac.il/cenlib/electronic_ref.htm#Writing guides](http://www.tau.ac.il/cenlib/electronic_ref.htm#Writing%20guides)>